

**ПРОЦЕДУРЕ У ГИМНАЗИЈИ „ТАКОВСКИ УСТАНАК“
У ОДГОВОРУ НА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ**

УВОД

Ове процедуре односе се на превенцију могућих ситуација повећаног ризика, као и на поступање у конкретним ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: насиље) са циљем заштите ученика, као и свих запослених укључених у процес образовања и васпитања.

Оне утврђују обавезе и одговорности, као и начине поступања, тј. шта треба да ради директор, стручни сарадник (педагог), члан Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Тим за заштиту), наставник, ученик, други запослени школе и родитељ, односно старатељ ученика (у даљем тексту родитељ).

Ове процедуре сматрају се делом Правила понашања и морају бити истакнуте на видном и свима доступном месту у школи, као и на сајту школе.

О начинима и корацима поступања свих учесника у процесу образовања и васпитања потребно је упознати све запослене на Наставничком већу, ученике на часовима одељенског старешине, родитеље на првом родитељском састанку сваке школске године (по потреби и чешће) и Савет родитеља.

Школа је у обавези да током школске године организује, преко стручне службе и одељењских старешина, радионице за ученике и предавања-радионице за родитеље на тему: насиље, поступци код насилног понашања и мере спречавања насиља у школи и изван школе.

Овим процедурама дефинише се:

1. поступање школе у случају обичног вршњачког сукоба;
2. поступање школе у случају насиља међу ученицима;
3. поступање школе у случају сазнања или сумње на насиље у породици;
4. поступање школе у случају насиља према ученицима од стране одрасле особе у школи (наставника, родитеља, других запослених школе, непознатих особа);
5. поступање школе у случају насилног понашања одрасле особе над одраслом особом у школи;
6. поступање школе у случају насиља према запосленима школе од стране ученика школе;
7. евиденција школе о насиљу у школи;
8. образац за опис догађаја у случају сукоба;
9. евиденциони лист за пријаву насиља.

За надзор над спровођењем ових процедура надлежни су координатор Тима за заштиту и директор.

ЕВИДЕНЦИЈА И ОБРАСЦИ ШКОЛЕ О СУКОБИМА И НАСИЉУ У ШКОЛИ

Школа води посебну евиденцију о сукобима и насиљу у школи и то на предвиђеним обрасцима.

ПОСТУПАЊЕ ШКОЛЕ У СЛУЧАЈУ ОБИЧНОГ ВРШЊАЧКОГ СУКОБА

Неопходно је разликовати насиље међу ученицима од обичног сукоба вршњака. Обични сукоб вршњака има следећа обележја:

1. нема елемената карактеристичних за насилништво: ради се о сукобу вршњака који они не решавају на миран, него на неки други начин;
2. не поступају један према другом са намером озлеђивања или наношења штете; нема несразмере моћи; нема тежих последица за учеснике у сукобу;
3. учесници не инсистирају да мора бити по њиховом по сваку цену;
4. могу навести разлоге зашто су у сукобу;
5. прихватају решење у којем нема победника и пораженог и спремни су на међусобно извињење;
6. прихватају разговор о сукобу да би дошли до решења;
7. могу да промене тему и изађу из ситуације у којој је дошло до сукоба.

У случају обичног вршњачког сукоба:

1. сваки запослени школе дужан је да одмах прекине сукоб међу ученицима;
2. да обавести о сукобу одељењског старешину или стручне сараднике;
3. одељењски старешина или стручни сарадник ће обавити разговоре са сукобљеним ученицима;
4. договориће се са ученицима да се међусобно извине, прихвате решење у којем нико неће победити, да један другом надокнаде евентуалну штету (реституција);
5. одељењски старешина или стручни сарадник ће тражити од учесника да попуне одговарајући образац о догађају;
6. одељењски старешина ће о догађају да информисе родитеље учесника;
7. у случају да ученик чешће долази у такве сукобе са вршњацима, одељењски старешина и стручни сарадник ће позвати родитеље у школу са циљем превазилажења такве ситуације и помоћи ученику; ученик ће бити укључен у појачан васпитни рад у школи или изван школе у договору са родитељима (старатељима);
8. у случају да претходно наведене мере не доведу до побољшања понашања, ако ученик учестало крши правила, не поштује договоре, не прихвата реституцију или у случају несарадње родитеља, школа ће применити одговарајуће мере у складу са Правилником о васпитно-дисциплинској одговорности ученика.

ПОСТУПАЊЕ ШКОЛЕ У СЛУЧАЈУ НАСИЉА МЕЂУ УЧЕНИЦИМА

Насиље подразумева шест кључних чинилаца:

- намеру да се другом нанесе штета или озледа;
- интензитет и трајање (учесталост насилничког понашања);
- моћ насилника (несразмерност у односу на старосну доб, снагу, бројчана надмоћ);
- рањивост и немоћ жртве;
- мањак подршке;
- последице.

У свим случајевима насиља међу ученицима који су дефинисани наведеним чиниоцима школа је дужна да поступа у складу са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

У случају насиља међу ученицима у школи сви запослени школе дужни су да одмах:

- прекину насилно понашање ученика и раздвоје ученике, а уколико то нису у могућности позову раднике школског обезбеђења или школског полицајца;
- пруже помоћ и подршку ученику који је доживио насиље;
- обавесте о догађају члана Тима за заштиту, одељењског старешину, стручног сарадника, директора тј., онога ко је од наведених први у школи доступан;

Када се пријави насиље или дојави о насиљу или могућем насиљу међу ученицима, чланови Тима за заштиту ученика, стручни сарадници, и директор дужни су да:

- одмах предузму све мере да се заустави и прекине тренутно насилно поступање према ученику, а у случају потребе затраже помоћ других запослених, или по потреби позову дежурну службу полиције;
- уколико је ученик повређен у мери која захтева лекарску интервенцију или преглед или се према околностима случаја може разумно претпоставити или посумњати да су таква интервенција или преглед потребни, да одмах позову службу хитне помоћи или на најбржи могући начин, који не штети здрављу ученика, отпрате или осигурају пратњу ученику од стране одрасле особе до лекара и сачекају лекарску препоруку о даљем поступању и долазак ученикових родитеља;
- по пријављеном насиљу о томе обавесте родитеље ученика и упознају их са свим чињеницама и околностима које је до тада школа сазнала и обавесте их о активностима које ће се предузети;
- по пријави, односно дојави насиља, одмах обаве разговор са учеником који је жртва насиља, а у случају да је постојала лекарска интервенција, уз договор са лекаром, чим то буде могуће; ови разговори са учеником обављају се увек у присуству одељењског старешине или неког од стручних сарадника школе, а на начин да се поступа посебно брижљиво, поштујући учениково достојанство и пружајући му подршку;
- родитељима ученика који је жртва вршњачког насиља дају обавештење о могућим облицима саветодавне и стручне помоћи ученику у школи и изван ње, а са циљем подршке и оснаживања ученика и проживљавања трауматског доживљаја;
- обаве разговор са другим ученицима или одраслим особама које имају сазнања о учињеном насиљу и утврде све околности везане за облик, интензитет, тежину и временско трајање насиља;
- уколико се ради о посебно тешком облику, интензитету или дужем временском трајању насиља које може изазвати трауму и код друге деце која су били сведоци насиља, се саветују са надлежном стручном особом или службом ради помоћи ученицима, сведоцима насиља;

- што хитније обаве разговор са учеником који је починио насиље и укажу ученику на неприхватљивост и штетност таквог понашања; саветовати га и подстицати на промену таквог понашања; током разговора посебно обратити пажњу да ли ученик износи неке околности које би указивале да је жртва занемаривања или злостављања у својој породици или изван ње; у овом случају ће се одмах обавестити Центар за социјални рад (у даљем тексту ЦЗСР), а по потреби или сумњи на почињене кажњиве радње обавестити полицију;
- школа предузме све мере за помирење ученика и за стварање толерантног, пријатељског понашања у школи;
- позову родитеље ученика које је починио насиље, упознају их са догађајем, као и са неприхватљивошћу и штетношћу таквог понашања и саветују их са циљем промене таквог понашања ученика и позвати их на укључивање у саветовање или стручну помоћ унутар школе или изван ње (ЦЗСР, поликлинике, породична саветовалишта и слично) и обавестити их о обавези школе да случај пријави надлежном ЦЗСР, Школској управи, полицији...
- о предузетим активностима, разговорима, изјавама и својим запажањима сачине службене белешке, као и воде одговарајуће евиденције заштићених података које ће се доставити на захтев другим надлежним телима и о догађају обавестити наставничко веће.

ПОСТУПАЊЕ ШКОЛЕ У СЛУЧАЈУ САЗНАЊА ИЛИ СУМЊЕ НА НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ

У случају да неки запослени школе добије информацију или има сумњу да је ученик унутар породице изложен насиљу или је сведок насилног понашања неког члана породице или је занемарен, тај запослени је дужан да одмах о томе обавести одељењског старешину, односно стручне сараднике или члана Тима за заштиту и директора. Директор и стручни сарадници су дужни:

1. да обаве разговор са учеником ако је доступан и да током разговора упознају ученика са даљим поступањем;
2. да позову ученикове родитеље одмах на разговор и упознају их са значајним сазнањима и информацијама које запослени школе поседују – ако је ученика злостављао један родитељ, упознати са тиме другог родитеља;
3. да упозоре родитеље на неприхватљивост и штетност таквог понашања и информишу их о обавези школе да случај пријави надлежном ЦЗСР, полицији и Школској управи;
4. ако су родитељи спремни за сарадњу, укључити их у саветовање унутар школе или им препоручити одговарајуће установе;
5. ако је ученик злостављан од оба родитеља или постоји сумња на такво злостављање, одмах да обавесте о томе ЦЗСР и поступати даље у договору са њима;
6. ако родитељи одбијају сарадњу, о томе информишу ЦЗСР и Школску управу;
7. ако је ученику потребна помоћ или преглед лекара, са учеником код лекара иде родитељ (ако је доступан и ако не постоји сумња да је он злостављач) или представник школе, тј. ЦЗСР-а;
8. током разговора са учеником стручни сарадник мора да води службену белешку коју уз директора потписује и стручни сарадник који је обавио разговор и одељенски старешина или друга поверљива особа;
9. да сарађују са надлежним ЦЗСР и делују усклађено у циљу добробити ученика.

**ПОСТУПАЊЕ ШКОЛЕ У СЛУЧАЈУ НАСИЉА ПРЕМА УЧЕНИЦИМА
ОД СТРАНЕ ОДРАСЛЕ ОСОБЕ У ШКОЛИ
(НАСТАВНИКА, РОДИТЕЉА, ДРУГИХ ЗАПОСЛЕНИХ ШКОЛЕ, НЕПОЗНАТИХ ОСОБА)**

У случају када постоји сумња или је ученик доживео злостављање од стране одрасле особе у школи (запосленог у школи, свог родитеља или родитеља другог ученика, односно непознате особе) сваки запослени школе је обавезан:

1. да одмах покуша да прекине насилно поступање према ученику;
2. чим се прекине насилно понашање према ученику, о догађају се обавештава директор или стручни сарадник, који треба да упозоре особу која се понаша насилно на неприхватљивост и штетност таквог понашања и да га информишу о обавези школе да случај пријави надлежном ЦЗСР (у случају родитеља), односно полицији и Школској управи;
3. стручни сарадник дужан је да обави разговор са учеником одмах по сазнању о догађају, са циљем нормализације осећања ученика и спречавања дугорочних последица и трауме, а у току разговора са учеником треба да се води службена белешка, коју уз директора потписује и стручни сарадник који је обавио разговор и одељенски старешина или друга поверљива особа;
4. директор, стручни сарадник или одељенски старешина о догађају треба одмах да обавесте родитеље ученика (или другог родитеља ако се један од родитеља насилно понашао у школи према властитом детету), позову их да ученика одведу кући и да их информишу о евентуалној потреби укључивања ученика и родитеља у саветовање и стручну помоћ у школи или ван школе;
5. о догађају треба да се обавести ЦЗСР (у случају родитеља), полиција и Школска управа;
6. у случају да је ученик повређен или постоји сумња да би могао бити повређен, треба га одвести на лекарски преглед, при чему са њим у пратњи иде родитељ (ако је доступан) или представник школе или ЦЗСР-а.

ПОСТУПАЊЕ ШКОЛЕ У СЛУЧАЈУ НАСИЛНОГ ПОНАШАЊА ОДРАСЛЕ ОСОБЕ НАД ОДРАСЛОМ ОСОБОМ У ШКОЛИ

У случају насилног понашања одрасле особе (родитеља ученика, непознате особе, запосленог у школи) према другој одраслој особи у школи (родитељу ученика или запосленом) или у случају да постоје информације да одрасла особа у простор школе уноси оружје или друге предмете који могу угрозити сигурност особа и имовине у школи, запослени школе који има ту информацију мора:

1. да покуша да прекине насилно понашање;
2. ако се прекине насилно понашање, да одмах о томе обавести директора, односно стручног сарадника;
3. да о догађају одмах обавести руководиоца смене, директора школе или стручног сарадника који ће упозорити особу која се насилно понаша на неприхватљивост и штетност таквог понашања (или. уношења опасних предмета у простор школе) и затражити од ње да напусти простор школе, а о догађају обавестити полицију, ЦЗСР, Школску управу.
4. о догађају попуни одговарајући образац и направи службену белешку коју потписује запослени или директор;

ПОСТУПАЊЕ ШКОЛЕ У СЛУЧАЈУ НАСИЉА ПРЕМА ЗАПОСЛЕНИМА ШКОЛЕ ОД СТРАНЕ УЧЕНИКА

У случају да је запослени школе доживео насиље или претњу насиљем од стране ученика школе он о томе треба да обавести одељењског старешину, директора или стручне сараднике школе. Они ће:

1. разговарати са учеником у присуству одељењског старешине и водити службену белешку о разговору;
2. одмах обавестити родитеље ученика и упозорити их на неприхватљивост таквог понашања;
3. према ученику предузети одговарајуће васпитно-дисциплинске мере у складу са школским правилницима;
4. укључити ученика у стручни третман у школи или у договору с родитељима у установи ван школе;
5. о свему известити ЦЗСР, а по потреби и полицију;
6. ако је реч о претњама насиљем или о насиљу у школи, због чега је школа укључила и полицију, о таквим ситуацијама је потребно прво усмено, а затим и писменом белешком обавестити Школску управу;
7. у случају да су било којем насилном понашању у простору школе сведоци други ученици, а насилно понашање је неуобичајено ретко и интензивно и може резултирати трауматизовањем сведока, директор или стручни сарадник су дужни да осигурају стручну помоћ тим ученицима, као и да се саветују са надлежном и стручном особом која има искуства у раду са трауматизованим особама о потреби и начину пружања стручне помоћи сведоцима насиља.